

Evaluatierapport Implementatienotitie Flora- en faunawet Provincie Utrecht 2004

Commentaarnota van antwoord

Inleiding

In de laatste fase van de evaluatie van de Implementatienotitie Flora en faunawet is een conceptversie van het Evaluatierapport en het Draaiboek Bijzondere weersomstandigheden voorgelegd aan verschillende organisaties en personen. De Commentaarnota doet verslag van de ingebrachte opmerkingen met daarbij de ambtelijke reactie.

Afkortingen

DB	Dierenbescherming
FBs	Stichting De Faunabescherming
FBE	Stichting Faunabeheereenheid Utrecht
GLTO	Gewestelijke Land en Tuinbouw Organisatie
HUL	Het Utrechts Landschap
KNJV	Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging
LBU	Landschapsbeheer Utrecht
NM	Vereniging Natuurmonumenten
OLM	Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding
RWS	Rijkswaterstaat
SBB	Staatsbosbeheer
VB	Vogelbescherming Nederland

Draaiboek

DB merkt met betrekking tot het draaiboek bijzondere weersomstandigheden op dat het niet alleen gaat om de winterse omstandigheden, maar ook om andere situaties. Daarnaast geven DB en FBs aan dat ook na het beëindigen van de bijzondere weersomstandigheden (bijvoorbeeld na invallen van de dooi) de voedselsituatie nog slecht blijft en de dieren de mogelijkheid moeten krijgen om weer aan te sterken. FBs geeft aan dat ijzel een grote invloed heeft op dieren. De in het draaiboek aangegeven periode van 9 ijzeldagen wordt wel erg lang gevonden. Reeds na enkele dagen met ijzel komen veel diersoorten in moeilijkheden.

KNJV verzoekt om objectivering van de informatie over ijsdek en sneeuwdek. Wellicht dat de informatie over ijsdek overbodig is. Er is immers een relatie tussen ijsdek en het objectief vastgestelde koudegetal.

SBB vindt de objectivering een goed zaak maar is van mening dat er zich ook onverwachte situaties kunnen voordoen. HUL is van mening dat het "draaiboek" een goede leidraad is maar vindt het noodzakelijk dat er altijd bij onvoorziene omstandigheden (calamiteiten) besloten kan worden om jacht en schadebestrijding op te schorten.

In het evaluatierapport wordt zo objectief mogelijk beschreven wanneer de situatie zo extreem is dat jacht en schadebestrijding opgeschort dienen te worden. Echter niet alle (weers)omstandigheden zijn vooraf en objectief vast te leggen. Daarom kan ook in andere situaties opschorten noodzakelijk zijn. Op pagina 9 staat beschreven dat "de provincie in situaties die niet in het draaiboek beschreven zijn van geval tot geval zal beoordelen of opschorting van jacht en ontheffinggebruik noodzakelijk is". Deze tekst zal ook toegevoegd worden aan de inleiding van het draaiboek.

FBs geeft aan dat de effecten van extreme weersomstandigheden op andere kwetsbare soorten wellicht nog belangrijker is dan de effecten op de schadeveroorzakende soorten.

In de tekst van het draaiboek staat bij paragraaf 3.2 "Let op: Het gaat hier niet uitsluitend om de soorten waarop de jacht geopend is of waarvoor een ontheffing ex artikel 68 is afgegeven. Ook andere

soorten kunnen verstoord worden en lopen daardoor risico indien er gejaagd wordt of er schadebestrijding plaats vindt.” *Wij zijn van mening dat met deze tekst het door de FBs naar voren gebrachte punt voldoende duidelijk wordt.*

KNJV vraagt zich af wat de zin is van het onderscheid in kleine en grote zoogdieren in paragraaf 3.3. Indien het onderscheid gehandhaafd blijft dan dienen de twee groepen van zoogdieren gedefinieerd te worden.

Het onderscheid tussen grote en kleine zoogdieren is niet relevant en zal uit het draaiboek geschrapt worden.

DB wil eveneens betrokken worden bij het tijdstip van opschorten van jacht en schadebestrijding. De KNJV wenst ook betrokken te worden bij het moment van intrekken van het opschortingsbesluit. KNJV is van mening dat opschorting van jacht en ontheffinggebruik voor situaties die niet in het draaiboek beschreven zijn (boven aan pag. 9) in overleg met KNJV, Faunabeheereenheid en Faunafonds plaatsvindt.

HUL vraagt zich af waarom de KNJV apart betrokken wordt bij de besluitvorming; de KNJV is immers ook vertegenwoordigd in de Faunabeheereenheid. Naar aanleiding van het antwoord dat de Faunabeheereenheid over beheer en schadebestrijding gaat en de KNJV over jacht merkt HUL op dat het goed zou zijn als dat geïntegreerd wordt. Het “jagersbelang” lijkt nu oververtegenwoordigd.

De Natuur- en land- en tuinbouworganisaties worden niet apart gevraagd. Er wordt van uit gegaan dat deze belangen voldoende in de Faunabeheereenheid vertegenwoordigd zijn. De KNJV wordt uitsluitend geconsulteerd vanwege het jachtbelang dat door de Faunabeheereenheid niet behartigd wordt. De suggestie om dezelfde partijen die betrokken worden bij het opschortingsbesluit wederom te betrekken bij het intrekken van dit besluit, wordt overgenomen. Ook de suggestie om deze partijen te betrekken bij opschorten tijdens situaties die niet in het draaiboek beschreven zijn wordt overgenomen

KNJV wenst de ontheffingssoorten eveneens opgesomd te zien in 3.4.

De soorten waarvoor ontheffingen verleend zijn, zijn niet opgesomd in 3.4 omdat nu niet bekend is welke ontheffingen er verleend zijn op het moment dat het opschortingsbesluit genomen wordt.

KNJV constateert bij 3.6 dat het sectorhoofd Ecologisch onderzoek en Groene regelgeving gemandateerd is om het besluit te tekenen. KNJV vraagt zich af of daar een mandateringsbesluit aan ten grondslag ligt.

Dit mandaat is vastgelegd in de Mandateringsregeling dienst Ruimte en Groen die is vastgesteld door de directeur van de Dienst Ruimte en Groen op 6 juni 2002.

KNJV verzoekt bij 3.7 “bekendmaking” de AID toe te voegen. Bij 3.7.1 verzoekt KNJV om de titel van artikel 68 voluit te schrijven (Beheer en schadebestrijding ...).

Bij 3.7.2 verzoekt KNJV het mobiele telefoonnummer van dhr Van Hout te vermelden: 06 53283873. *De tekstvoorstellen zullen toegevoegd worden..*

KNJV en DB vragen zich af waarom overleg met andere provincies moet plaatsvinden. Het besluit is immers een regionaal besluit.

Uiteraard neemt de provincie de eigen verantwoordelijkheid maar interprovinciale afstemming wordt vooral gevoeld in grensregio's waar een vergelijkbaar beleid aan weerszijde van de grens beter geaccepteerd wordt.

GLTO merkt op dat schade die kan ontstaan bij het opschorten van ontheffingen vergoed dienen te worden.

Het ontstaan van mogelijke schade is een van de aspecten die bij de overweging tot het sluiten van jacht en schadebestrijding betrokken zal worden.

SBB vraagt of het welzijn van dieren een argument is om jacht en schadebestrijding op te schorten.

Evaluatierapport:

Faunabeheereenheden

Naar mening van de FBs is er onvoldoende deskundigheid aanwezig in de Faunabeheereenheden. *De Stichting Faunabeheereenheid Utrecht voldoet aan de eisen gesteld bij of krachtens de wet. In januari 2003 is de Faunabeheereenheid door het college van Gedeputeerde Staten dan ook erkend in de zin van de artikelen 29 en 30 van de wet.*

De Faunabeheereenheid heeft in december 2003 een Faunabeheerplan ter goedkeuring aangeboden het college van Gedeputeerde Staten. Dit plan is in maart 2004 door het college van Gedeputeerde Staten voor twee jaren goedgekeurd. De Faunabeheereenheid Utrecht blijkt over voldoende deskundigheid te beschikken om haar taken te kunnen uitvoeren.

HUL is van mening dat wildbeheereenheden en terreinbeherende organisaties een gelijkwaardige rol zouden moeten spelen in het faunabeheer. Dat is op dit moment niet zo. Als het gaat om bijvoorbeeld beheer van reeën wil HUL rechtstreeks contact met de Faunabeheereenheid en niet via de WBE omdat dat de gelijkwaardigheid beïnvloedt.

De provincie zal dit onderwerp bij het bestuur van de Faunabeheereenheid onder de aandacht brengen en verzoeken om ook de partijen die belast zijn met de uitvoering van het faunabeheer op een gelijkwaardige manier te behandelen.

Faunabeheerplan

Diverse organisaties maken gebruik van de mogelijkheid om alsnog of nogmaals te reageren op het onlangs voor twee jaren goedgekeurde Faunabeheerplan. Omdat dat nu niet ter beoordeling ligt wordt daar in het kader van deze evaluatie niet op ingegaan.

Jacht

DB is van mening dat de provincie net als de terreinbeherende organisaties het principe “geen jacht tenzij” zou moeten hanteren.

De provincie wil van geval tot geval bekijken wat de meest effectieve oplossing is. In het geval van voorkomen van schade door konijnen kan het zinvol zijn om een terrein toe te voegen aan een jachtveld om op die wijze aan het oppervlakcriterium te kunnen voldoen. Door reguliere jacht kan dan een stand van konijn gewaarborgd worden waarbij de schade beperkt blijft. De provincie wil niet bij voorbaat haar terreinen hiervan uitsluiten.

Bijzondere weersomstandigheden

KNJV is van mening dat opschorting van jacht en ontheffinggebruik voor situaties die niet in het draaiboek beschreven zijn (bovenaan pag. 9) in overleg met KNJV, Faunabeheereenheid en Faunafonds plaatsvindt.

Conform het voorstel wordt zowel de tekst in het draaiboek als in het evaluatierapport aangepast.

Kievitseieren

Vanuit LBU is er geen aanleiding om het beleid aan te passen. Een aantal eierrapers heeft zich bij weidevogelwerkgroepen aangesloten. Wel wordt aan de provincie meegegeven dat er signalen zijn dat er nog wel illegaal geraapt wordt en wordt aandacht voor handhaving gevraagd. Blijkbaar zijn er nog rapers die de stellige mening zijn toegedaan dat rapen in de provincie Utrecht is toegestaan.

KNJV wijst op een uitspraak van het Europese Hof waarin is aangegeven dat het rapen van kievitseieren zoals toegestaan wordt in Friesland geoorloofd is. KNJV is van mening dat dat ook consequenties heeft voor het Utrechtse beleid met betrekking tot rapen van kievitseieren.

De provincie beschikt over een rechterlijke uitspraak in Groningen waarin bepaald is dat bij de bepaling of rapen wel of niet is toegestaan, beleidsvrijheid aan GS toekomt.

Tevens is inmiddels is gebleken dat Landschapsbeheer Nederland in gesprek is met Vanellus vanellus en de SBNL om de georganiseerde eierrapers/nazorgers wellicht een plek te geven in de weidevogelbescherming. Naar aanleiding hiervan wordt het beleid vooralsnog niet gewijzigd en de

uitkomst van de gesprekken tussen Landschapsbeheer Nederland, Vanellus vanellus en SBNL afgewacht.

Vrijstelling

DB en FBs keuren verruiming van de vrijstelling met doden van meerkoet, wilde eend en holenduif ten zeerste af. Tevens zou volgens de FBs de spreekw. van de lijst voor afschot verwijderd moeten worden. FBs meldt dat verruiming van de vrijstelling in strijd is met wet: er dient terughoudend omgegaan te worden met het instrument vrijstelling.

FBs is voorstander van het toevoegen van de holenduif aan de lijst van soorten waarvoor het opzettelijk verontrusten (zonder afschot !) is toegestaan.

HUL vindt vrijstelling voor wilde eend bezwaarlijk, via een aanwijzing zou wel wat gedaan kunnen worden aan de zogenaamd 'soepeend' wat de populatie zuivere wilde eenden ten goede zou komen. Het voorkomen of bestrijden van schade door meerkoeten kan via ontheffingen. Een vrijstelling voor holenduif zou vanwege het ontbreken van schadeverleden tot verontrusten beperkt moeten blijven.

De GLTO en KNJV onderschrijven het standpunt van de FBE met betrekking tot de vrijstelling van wilde eend, holenduif en meerkoet. Voor de GLTO zou een ontheffing "op de plank" aan de FBE ook voldoen.

Afschot van holenduiven is niet aan de orde. Er zijn geen schadegevallen bekend en er zijn de afgelopen jaren geen ontheffingen aangevraagd waaruit zou blijken dat holenduiven een probleem vormen. De holenduif zal toegevoegd worden aan de lijst met soorten waarvoor het opzettelijk verontrusten wordt toegestaan. Voor wilde eenden zijn de afgelopen jaren weliswaar ontheffingen op voorhand verleend maar de beperkte omvang van de probleemgebieden rechtvaardigt een vrijstelling geenszins. Bij dreigende schade van meerkoet is gedurende de afgelopen jaren eveneens gewerkt met ontheffingen waarbij met name de preventieve maatregelen een belangrijke rol spelen. De provincie is van mening dat met deze instrumenten goed en effectief schade voorkomen of bestreden kan worden en zal de vrijstelling alleen verruimen met het toevoegen van de holenduif aan de lijst met opzettelijk te verontrusten soorten.

Ten aanzien van de spreekw. is bij de evaluatie van de vrijstelling in december 2003 reeds gebleken dat afschot onder voorwaarden effectief is om belangrijke schade in fruitteelt te voorkomen. De provincie zal dit beleid voortzetten.

De provincie controleert naar mening van de FBs te weinig op het gebruik van de vrijstelling. *In het evaluatierapport (hoofdstuk 11 Handhaving) wordt beschreven welk niveau van controle wordt nagestreefd en hoe dat gerealiseerd gaat worden.*

FBs is van mening dat kraaienvangkooien niet ingezet kunnen worden met het doel weidevogels te beschermen. De vrijstelling voor het gebruik hiervan, dat overigens door de FBs wordt aangevochten, is uitsluitend toegestaan ter voorkoming van schade aan gewassen. De FBs verzoekt de provincie om beleid te formuleren voor de situatie waarin kraaienvangkooien uit de vrijstelling gehaald worden: geen ontheffingen voor kraaienvangkooien.

De zwarte kraai wordt van de lijst van soorten waarvoor in Utrecht vrijstelling (onder voorwaarden) geldt verwijderd omdat deze soort op de landelijke vrijstellingslijst is geplaatst.

Indien de zwarte kraai wederom van de landelijke vrijstellingslijst gehaald zou worden, zal het provinciale beleid met betrekking tot deze soort geformuleerd worden. Op dit moment is dat niet aan de orde.

NM geeft aan dat de afgelopen twee jaar in afwijking van het provinciale beleid wel ontheffingen voor kraaienvangkooien zijn verleend en vindt dat dit in de evaluatie vermeld moet worden.

Kraaienvangkooien zijn in afwijking van het provinciale beleid gedurende de geëvalueerde periode enkele malen toegestaan op de percelen grenzend aan de percelen met schadegevoelige gewassen. Het voornemen was om ontheffingen voor kraaienvangkooien mogelijk te maken op schadegevoelige percelen en de aangrenzende percelen. Inmiddels is de zwarte kraai op de landelijke vrijstellingslijst is geplaatst waardoor aanpassing van het provinciale beleid niet meer aan de orde is.

KNJV geeft aan dat ondersteunend afschot buiten de foerageergebieden van grauwe gans, kolgans en smient ook bij vrijstelling kan worden toegestaan.

In overleg met de Faunabeheereenheid heeft de provincie besloten om gedurende de winter van 2003/04 het ondersteunend afschot buiten de foerageergebieden middels ontheffing(en) toe te staan.

Ganzenfoerageergebieden

De GLTO is bezorgd over de uitwerkingen van de opvang voor ganzen en smienten. Met name ten aanzien van het aantal hectares, de onbekendheid over vergoedingen, hoe agrarische terreinen beheerd moeten worden en dat er teveel onrust in de regio zal zijn.

FBE stelt voor een voorlichtingsavond te beleggen om informatie te verschaffen over de voorgenomen ganzenfoerageergebieden.

De onrust onder enkele agrariërs is o.a. middels schriftelijke reacties van dhr. Eek uit Eemland en De Nederlandse Melkveehouders Vakbond bij de provincie bekend geworden.

Op 16 augustus heeft de voorlichtingsbijeenkomst plaatsgevonden. Hierbij zijn de agrariërs uit de gebieden geïnformeerd. De argumenten die aangedragen worden zijn veel in aantal en divers van aard. De kern van de bezwaren laten zich als volgt samenvatten.

Er bleek veel weerstand tegen de procedure waarbij inspraak eerst in het voorjaar van 2005 (in het kader van het Beheersgebiedsplan) mogelijk is. Gevreesd wordt dat de schadevergoeding niet toereikend zal zijn (o.m. waardeverlies als het gevolg van de aanwijzing). Diverse agrariërs gaven te kennen een agrarisch bedrijf te runnen en geen ganzen wensen op te vangen. Er is geen draagvlak bij de betrokken agrariërs.

Provincie en Ministerie van LNV zullen in een gezamenlijke brief reageren op de schriftelijk ingebrachte argumenten van dhr Eek en De Nederlandse Melkveehouders Vakbond.

Omdat de gebieden geselecteerd zijn volgens de criteria behorend bij het Beleidskader Faunabeheer rest de provincie Utrecht geen andere optie. De voorgestelde gebieden zullen aangewezen worden en in het voorjaar van 2005 zal in het kader van het Beheersgebiedsplan de gebruikelijke inspraakprocedure gevolgd worden.

Ten aanzien van de kaart met voorgestelde foerageergebieden voor winterganzen stellen KNJV en WBE dat er in het oostelijk deel van het voorgestelde gebied in Eemland geen draagvlak is voor opvang van winterganzen. KNJV en WBE stellen voor het gebied te verschuiven naar het westelijke deel van de Noordpolder te Veld. Verwacht wordt dat er hier wel draagvlak is. Voor het foerageergebied in de Lopikerwaard stelt de KNJV voor om de grenzen van het kooirecht aan te houden. De voor ganzen ongunstige gebieden (bebouwing van Blokland, boomgaarden) komen dan te vervallen ten gunste van ten zuiden van de Noordzijdse kade. In het oostelijk deel van het gebied bij Demmerik wonen volgens opgaaf van de WBE Vecht en Veenstreek veel boerenjagers waardoor het draagvlak voor opvang van ganzen gering is. Deze WBE stelt, via de KNJV, voor om het gebied tussen Angstel en A2 aan te wijzen als foerageergebied. Het is niet bekend of er in dit gebied wel draagvlak is voor de opvang van winterganzen.

De ligging van het gebied in de Lopikerwaard is inmiddels conform het voorstel aangepast. Gebleken is dat wijziging van de gebieden in Eemland en Demmerik niet mogelijk is, vanwege de te geringe oppervlakte.

SBB vindt dat er geen jacht dient plaats te vinden in de foerageergebieden. KNJV vraagt nadrukkelijk om jacht niet uit te sluiten in foerageergebieden. DB vraagt om jacht niet toe te staan in foerageergebieden.

Over de mogelijkheden om al of niet de jacht uit te oefenen in foerageergebieden vindt overleg plaats tussen KNJV en de minister.

Voor NM is bestrijding van vossen in relatie tot weidevogels noodzakelijk. NM wil dan ook dat deze bestrijding mogelijk blijft in de foerageergebieden voor winterganzen. DB, FBS en VB vragen om schadebestrijding niet toe te staan in foerageergebieden.

In overleg met de Faunabeheereenheid heeft de provincie besloten werkafspraken te maken over het gebruik van de ontheffing om vossen te mogen doden in weidevogelgebieden.

KNJV vraagt of het zinvol is om ten behoeve van ganzen iedere vier jaar grasland te vernieuwen terwijl dit voor weidevogels ongunstig is.

Dhr Eek stelt dat de combinatie ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied niet verenigbaar zijn. *Er is geen verplichting om in ganzenfoerageergebieden iedere vier jaren graslanden te vernieuwen. Navraag (voorjaar 2004) bij Vogelbescherming Nederland en Landschapsbeheer Nederland leverde geen informatie op dat er problemen zouden zijn tussen overwinterende ganzen in de provincie Utrecht en broedende weidevogels. Sommige weidevogels arriveren wel vroeg in het jaar (eind februari) in onze provincie maar voordat zij gaan baltsen en nestelen zijn de overwinterende ganzen reeds vertrokken.*

Verschillende organisaties (FBs, VB) hebben er op gewezen dat de oppervlakte foerageergebieden in de provincie Utrecht onvoldoende is om de in Utrecht overwinterende ganzen en smienten op te vangen. Er wordt voorgesteld om meer foerageergebieden aan te wijzen óf om in gebieden buiten de aangewezen foerageergebieden verjaging niet toe staan. Buiten de foerageergebieden zou verjaging uitsluitend zonder afschot plaats moeten vinden. Binnen de foerageergebieden dient iedere vorm van verstoring uitgesloten te worden. En weidevogelgebieden en foerageergebieden zijn naar mening van FBs niet te combineren. Onder meer dient de kwaliteit van het gras hoger te zijn in opvanggebieden. *De provincies hebben een taak in de uitvoering van het Beleidskader Faunabeheer Fauna. Over de oppervlakte ganzenfoerageergebieden en over de verjaging ondersteund met afschot zijn afspraken in het beleidskader vastgelegd en dienen gevolgd te worden. Wij zullen foerageergebieden met een oppervlakte van 1611 ha aanwijzen. Deze oppervlakte komt overeen met de oppervlakte die berekend is aan de hand van de verdeling van pleisterende ganzen en smienten over de Nederlandse provincies en de totale oppervlakte foerageergebieden die overeengekomen is in het Beleidskader Faunabeheer Faunabeheer. Wij wijzen er op dat dit beleidskader tot stand gekomen is na overleg tussen het LNV, IPO, LTO, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, KNJV en Vogelbescherming Nederland. Het ligt niet in de rede om voorafgaand aan de uitvoering van de overeengekomen maatregelen deze reeds aan te passen. De effectiviteit en de doelmatigheid van de maatregelen uit het Beleidskader Faunabeheer zullen binnen drie jaren geëvalueerd worden. Op basis van deze evaluatie kan eventueel besloten worden tot aanpassing van de maatregelen.*

Verschillende organisaties (KNJV, VB) hebben aangegeven dat de voorgenomen foerageergebieden deels ongelukkig gelegen zijn of dat er gedurende de afgelopen winters goed bezette gebieden niet in het voornemen zijn opgenomen.

In het Beleidskader Faunabeheer zijn minimum oppervlaktes aangegeven voor de foerageergebieden hetgeen consequenties heeft voor het aantal aan te wijzen gebieden. Alleen in het geval van de Ameronger Bovenpolder is een gebied aangewezen dat niet voldoet aan het minimumoppervlaktecriterium. Dit was mogelijk omdat het aansluit bij een foerageergebied dat door de provincie Gelderland aan de andere zijde van de Nederrijn is aangewezen.

Door vertegenwoordigers van provincies en LNV zijn criteria ontwikkeld waaraan foerageergebieden dienen te voldoen. Toepassing van deze criteria heeft de aangewezen gebieden als resultaat. Wij zijn ons er van bewust dat er nu overwinterende ganzen verjaagd zullen worden uit gebieden waar tot de winter van 2004/5 gepleisterd werd. Dit is echter rechtstreeks het gevolg van het overeengekomen Beleidskader Faunabeheer.

VB geeft aan dat er naar alternatieve verjaagmethoden gezocht dient te worden om afschot zoveel mogelijk te vermijden.

Ondersteunend afschot bij verjaagacties is in de provincie Utrecht in de winter 2003-2004 reeds toegepast waarbij in de ontheffing restricties zijn opgenomen betreffende het totaal aantal te doden dieren. Wij zijn voornemens deze restricties ook bij het verlenen van de ontheffing voor de komende winters op te nemen. Momenteel vind hierover tussen de provincies overleg plaats om waar mogelijk de voorwaarden bij de ontheffingen zoveel mogelijk in overeenstemming te brengen.

Aanwijzing

DB en FBs wijzen het doden van exoten en verwilderde dieren af. Ze wijzen er daarbij op dat bestrijding niet heeft geleid tot een afname van de populatie en dat er vaak dieronvriendelijke middelen worden ingezet. DB noemt als voorbeeld de middelen die gebruikt worden voor het doden van muskusratten. DB vraagt met klem om dieronvriendelijke middelen niet toe te staan. De FBs heeft met verbazing kennis genomen van het opnemen van de Indische gans. Deze soort komt slechts sporadisch voor. Ook geeft de FBs aan dat de Canadese gans en de Indische gans geen exoten zijn. DB acht het mogelijk gebieden onaantrekkelijk te maken voor verwilderde duiven. Ook is de DB tegen het doden van verwilderde katten. Het onderscheid tussen verwilderde katten en huiskatten is niet te maken.

De GLTO is voor de aanpak van exoten en verwilderde dieren en geeft aan dat ganzen in de zomermaanden een toenemend probleem vormen.

NM is van mening dat in het kader van schadebestrijding eerst exoten aangepakt dienen te worden en vervolgens inheemse soorten. NM is het eens met de voorgestelde uitbreiding op pagina 14 echter de reden “ter voorkoming van schade aan gewassen” is te beperkt. Dit dient uitgebreid te worden met “en ter voorkoming van schade aan flora en fauna”.

KNJV meldt dat op pagina 14 weliswaar exoten en verwilderde dieren benoemd worden, maar dat de term exoot en verwilderd dier niet gedefinieerd zijn. KNJV vraagt de brandgans eveneens als exoot te beschouwen.

De provincie Utrecht kiest er voor om het instrument aanwijzing uitsluitend in te zetten voor het beheer van exoten en verwilderde dieren die belangrijke schade dreigen te veroorzaken. Exoten die (nog) geen problemen vormen vallen vooralsnog niet onder de aanwijzing. Bij de keuze van de toegestane middelen is gekeken naar de doelmatigheid van de middelen en de wettelijke mogelijkheden.

In het evaluatierapport wordt de Indische gans onterecht genoemd als soort die onder de aanwijzing volgens artikel 67 en waarvan jachtaktehouders de stand mogen beperken. De Indische gans staat niet vermeld op bijlage 1 van de Regeling beheer en schadebestrijding dieren waardoor de wettelijke mogelijkheid ontbreekt. De toevoeging van de aanwijzing heeft derhalve uitsluitend betrekking op verwilderde gedomesticeerde gans en Canadese gans:

In de aanwijzing zal worden toegevoegd dat jachtaktehouders de stand van verwilderde gedomesticeerde gans en Canadese gans mogen beperken ter voorkoming van schade aan flora en fauna en aan gewassen

Het doden van muskusratten, zoals in Utrecht bij aanwijzing mogelijk gemaakt wordt, is naar mening van FBs een zinloze bezigheid. Er zijn geen schadegevallen bekend (bijvoorbeeld in waterkerende dijken) en jarenlange bestrijding heeft geen reductie van aantallen tot gevolg gehad. De onmogelijkheid om op veel plaatsen te bestrijden tijdens de MKZ-crisis heeft slechts geringe gevolgen gehad. Er zou meer naar maatregelen gekeken moeten worden. Een effectief voorbeeld is het plaatsen van rasters in de dijkvoet waardoor graven niet meer mogelijk is. De hiermee gepaard gaande kosten zijn een fractie van de kosten die nu gemaakt worden voor bestrijding.

Uit het Landelijk Jaarverslag Muskusrattenbestrijding 2002 blijkt dat er in 2002 een verslechtering van de resultaten zichtbaar is (toename van het aantal gevangen muskusratten). Dit wordt voor een deel toegeschreven aan de effecten van de MKZ-crisis.

Hoewel feitelijke informatie over de populatiegrootte van muskusratten ontbreken vormen de vangstresultaten een indicatie van de populatie-omvang. De vangst per kilometer watergang was in Utrecht in 2002 het hoogst van Nederland (3,23 v/km) en daarmee is de veldsituatie in Utrecht het slechts te noemen. In hetzelfde jaarverslag wordt beschreven dat door de toenemende populatie muskusratten de risico's op afkalving en doorbreken van (boezem)kades en dijken toeneemt. Het bestrijden van muskusratten is een noodzakelijke preventieve activiteit.

Deze gegevens doen ons besluiten de muskusrattenbestrijding door middel van een aanwijzing te continueren.

Ook buiten het OLM zijn mensen in dienst die muskusratten bestrijden (bijv. uitzendkrachten). De tekst in de aanwijzing artikel 67 dient hierop aangepast te worden.

De provincie zal de tekst van het aanwijzingsbelsuit hierop aanpassen.

Een probleem dat al een tijd speelt, is de vraag of boeren c.q. grondgebruikers ook bevoegd zijn de middelen vangkooi en klem te gebruiken om muskusratten op hun eigen grond te bestrijden. *In overleg met de muskusrattencoördinator wordt besloten om de tekst van de aanwijzing artikel 67 aan te passen. Vangkooien en klemmen zullen uitgesloten worden voor jachtaktehouders, alleen het middel geweer wordt toegestaan, conform het aanpassingsvoorstel in het evaluatierapport.*

Ten aanzien van voorwaarde 4. in het voorstel tot aanpassing wordt meegegeven dat deze bepaling geen voorwaarde maar een aanbeveling c.q. richtlijn behoort te zijn. Het komt namelijk nogal eens voor dat een gedode muskusrat in het veld wordt achtergelaten dienende als voedsel voor andere diersoorten. Daarnaast dient een omschrijving van het begrip terreinen worden gegeven (bijv. binnen en buiten de bebouwde kom). De provincie neemt dit voorstel in overweging.

De tekst bij voorwaarde 4 wordt uitgebreid met de volgende zin: Kadavers van muskusratten mogen achtergelaten worden in het terrein indien er naar inschatting van de muskusrattenbestrijder en rekening houdend met de belangen van de grondeigenaar geen ongewenste situaties ontstaan.

Ontheffingen

Naar de mening van de GLTO en RWS zou het verlenen van ontheffingen sneller moeten plaatsvinden.

De afgelopen twee jaar heeft ontheffingverlening door het ontbreken van een faunabeheerplan veel op individueel niveau moeten plaatsvinden. Het aantal ontheffingen lag hiermee ook hoger dan met een faunabeheerplan zou zijn gerealiseerd. Dit heeft voor een grote werkdruk gezorgd. Ondanks deze werkdruk is getracht ontheffingen zo zorgvuldig en snel mogelijk te verlenen. Nu het faunabeheerplan in Utrecht een feit is, zal ontheffingverlening op het gewenste niveau komen.

De GLTO geeft aan dat een goede schadevergoeding in het belang van de landbouw is. Over de aanpassingen en toepassing van vergoedingen bestaat een mate van onvrede.

Het bepalen en uitkeren van vergoedingen is een zaak van het Faunafonds en het Ministerie van LNV. De GLTO begrijpt dat de provincie hier weinig invloed op kan uitoefenen.

Een keuze voor een verschillende aanpak van vossen in verschillende delen van de provincie is niet aan de provincie. Het is naar mening van de FBs een politieke beslissing en geen inhoudelijke keuze. *Om de verscheidenheid aan planten- en diersoorten duurzaam in stand te houden maken overheden keuzes. Het maken van keuzes is inherent aan natuurbeheer in een cultuurlandschap. In de provincie Utrecht worden in het westen en noorden gebieden met belangrijke weidevogelpopulaties onderscheiden en worden agrariërs en terreinbeheerders gestimuleerd om die weidevogelpopulaties in stand te houden. Dit gebeurt veelal in combinatie met een agrarische bedrijfsvoering. Om predatieverlies door vossen zo veel mogelijk te beperken wordt gekozen voor een minimale stand van vossen in deze gebieden. Dat heeft voor het duurzaam voortbestaan van vossen geen consequenties. Op de Utrechtse Heuvelrug worden vossen in principe niet beheerd. Alleen in uitzonderingssituaties kunnen hier vossen op basis van een ontheffing worden gedood.*

De GLTO geeft aan dat er een vossenproblematiek in de Gelderse Vallei bestaat en dat daar voor een oplossing gezocht moet worden. Quoting van het aantal vossen wordt als oplossing aangedragen. Ten aanzien van vossen in relatie tot weidevogels wordt opgemerkt dat in de omgeving van Soest (strook grenzend aan bebouwing) problemen zijn en dat hier het draagvlak onder de beschermers afneemt.

Ontheffingen voor doden van vossen in de Gelderse Vallei kunnen uitsluitend op basis van een onderbouwde ontheffingsaanvraag verleend worden. In het kader van deze evaluatie is het niet aan de orde om ten aanzien van het verlenen van ontheffingen toezeggingen te doen.

NM vindt dat predatie van pluimvee in eerste instantie voorkomen dient te worden door goede rasters en ophokken (pagina 17). NM vindt beperkt afschot van één of enkele problemenveroorzakende vossen acceptabel; niet het afschieten ter voorkoming van predatie van ondeugdelijke gehuisveste hoenders.

Het standpunt komt overeen met de uitvoering van het provinciale beleid.

Monitoring en de noodzakelijke onderbouwing is een zorgpunt voor HUL. HUL denkt daarbij zowel aan de gegevensverzameling als aan de beoordeling van gegevens voor gebruik (validatie). Het zou goed zijn als er vanuit de verschillende belangengroepen vertegenwoordigers in een soort van validatiecommissie zouden zitten. Zo'n brede commissie zou zich ook kunnen bezighouden met methodiekontwikkeling. De uitvoering van onderzoek zou door vertegenwoordigers uit de verschillende belangengroepen moeten plaatsvinden (bijvoorbeeld zowel de wildbeheerders als de vogelonderzoekers), dit komt de kwaliteit ten goede en zullen de resultaten van het onderzoek breder gedragen worden.

Vanuit LBU wordt meer aandacht gevraagd voor het monitoren van aantallen broedvogelparen. Een coördinerende rol voor LBU wordt daarbij voorgesteld, zodat "alle eieren in een mandje passen". Volgens LBU dienen gegevens over weidevogels niet alleen op predatiegegevens gebaseerd te worden.

Naar aanleiding van de tekst over monitoring op pagina 6 stelt NM dat het riskant is om af te gaan op vrijwilligers als informatiebron. NM geeft hierbij aan dat het vaak gaat om momentopnames en locatie afhankelijk van aard.

In het voorjaar van 2004 is een kerngroep gestart met het opstellen van een monitoringsplan.

Vrijwilligers zullen naar het zich laat aanzien een rol blijven spelen bij het gegevensverzamelen.

Aandachtspunt daarbij is de beschikbaarheid van goede handleidingen en een beoordeling van de geschiktheid/betrouwbaarheid van beschikbaar gestelde informatie. De provincie zal deze onderwerpen zeker inbrengen in de kerngroep monitoring.

Handhaving van het provinciale Flora- en faunawetbeleid vindt naar mening van FBs onvoldoende plaats.

De provincie Utrecht heeft een eigen handhaver in dienst voor Flora- en faunawet. In de afgelopen anderhalf jaar heeft onderbezetting bij de ontheffingverlening er inderdaad aan bijgedragen dat de handhaver minder in het veld was. Naar mening van de provincie heeft dat geen belangrijke gevolgen gehad. Naast de provinciale handhaver Flora- en faunawet zijn er ook andere provinciale handhavers die in "het veld" zijn. Ook (veld)politie en AID controleren. Ontheffingen kennen in veel gevallen de voorwaarde van melding voordat gebruik gemaakt wordt van de ontheffing. Dat heeft een belangrijke preventieve werking en maakt gerichte controles mogelijk.

Ten aanzien van hoofdstuk 11 geeft KNJV aan dat het goed zou zijn om tevens de werkgevers als voorbeeld van vertegenwoordigers in het Groene Platform te noemen. Hierdoor wordt het duidelijker dat het gaat om een publiekprivaat platform.

De werkgevers zullen als voorbeeld toegevoegd worden.